

Erdőrendezési rendszerünk a fokozatos felújító vágásmód szempontjából.*)

Irta: *Muzsnay Géza.*

A fokozatos felújító vágásmódnak, amint tudjuk, nagyon sokféle változata van, a vető- és taroló vágásból álló legegyszerűbb alakjától a badeni Schwarzwaldban alkalmazott s *Kaán* Károly által az Erdészeti Lapok 1903. évi V. füzetében „szálaló vágásos haszonfagazdaság“ cím alatt ismertetett alakig, amely már mintegy átmenetet képez a szálaló vágásmódhoz.**)

Történhetik a kihasználás egyenletesen a már említett két vágásnem (vető- és taroló vágás), avagy több vágásnem (előkészítő vágás, vetővágás, ritkító vagy felszabadító vágások, végső vagy taroló vágás) alkalmazásával. Történhetik kevésbé rendszeresen, u. n. csoportos felújító vágással, szegélyező vágásokkal vagy e kettőnek egyesítésével. Sőt történhetik minden rendszer nélkül is oly módon, hogy több évi vágás-területet összefoglalva, minden évben az egész területen szétszórtan, a felújítás igényeire, a fák vágásra való érettségére és a növekedés kiaknázására való tekintettel jelöljük ki a kivágandó törzseket vagy törzscsoportokat.

A kihasználás időtartama többféle tényezőtől függ. Épp úgy a kihasználás foganatosításánál szem előtt tartandó részletes szabályok tekintetében is sokféle körülményre kell figyelemmel lennünk. Elsősorban is tekintetbe veendő a

*) Együttal kivonatos mutatóvány szerzőnek: „Erdőrendezésünk fejlesztéséről“ közelebb megjelenő művéből. Szerk.

***) Dr. Mayr 1909-ben megjelent erdőműveléstanában több mint huszféle módosulatót írja le a fokozatos felújító vágásmódnak. Azonban úgy ő, mint a német szakírók általában egy kissé túlzásba mennek a megkülönböztető elnevezésekkel, ami könnyen fogalomzavart idéz elő az olvasónál. Szerző.

termőhelyi viszonyok és főképpen az, hogy minő fafajjal, illetőleg fafajokkal van dolgunk. Jó termőhelyen és fényt kívánó fafajoknál rendszerint gyorsabban érjük el a kívánt sikert, mint rossz termőhelyen és árnyéktűrő fafajoknál. Ehhez képest a fokozatos ritkítás mértéke és a kihasználás egész menete is más a jó, mint a rossz termőhelyen s más a fényt kívánó fafajoknál, mint az árnyéktűrőknél. Lényegesen módosul továbbá az eljárás aszerint, amint fajra nézve elegenden avagy elegendő faállományok fokozatos kihasználásáról van szó. Nemkülönböztetve is, hogy a területet csak a meglévő fafajjal, illetőleg fafajokkal óhajtjuk felújítani, avagy pedig, legalább részben, fafajváltót (faállományátalakítást) tervezünk, amely utóbbi esetben a megtelepítendő új fafaj természetéhez is alkalmazkodnunk kell.

Nem lehet czélom itt a fokozatos felújító vágásmód mibenlétét és szabályait részletesen leírni. Erre nézve a szakirodalomra s főleg Vadas Jenő „Erdőműveléstan“-ára utalok. Megtalálja ebben az olvasó azt is, hogy melyek az előnyei és melyek a hátrányai a fokozatos felújító vágásmódnak s általában a természetes felújításnak, szemben a tarvágással és az ezzel együtt járó mesterséges felújítással.

Egybevetve az előnyöket a hátrányokkal, a mérleg, ha nem is éppen mindig, de a legtöbb esetben a fokozatos felújító vágásmód javára billen, ha egyébként megvannak az ennek alkalmazásához szükséges előfeltételek.

Ennek tulajdonítható, hogy Németország és Ausztria fejlett erdőgazdaságaiban annyira tért hódított a fokozatos felújító vágásmód, még pedig nemcsak a jegenyefenyvesekben, bükkösökben és tölgyesekben, hanem a lúczfenyvesekben is. Az 1907. évben (Téglás Károly m. kir. főerdőtanácsos, akkor főiskolai tanár társaságában) megtett kül-

földi tanulmányutamon sok szép és tanulságos példáját láttam ennek.

Nálunk, sajnos, aránylag nagyon kevés erdőgazdaságban alkalmazzák a fokozatos felújító vágásmódot. Tarvágás mellett használjuk ki még jegenyefenyveseink nagy részét is,*) ami oda vezet, hogy kiszorul ez az értékes fafaj az olyan helyekről is, ahol a termőhelyi viszonyok semmiféle más fafajnak annyira meg nem felelnek, mint éppen neki s ahol egyáltalában nem vagyunk képesek olyan fafajt telepíteni, amely érték tekintetében felvehetné vele a versenyt. Tarvágásos gazdaságot folytatunk akárhány olyan meredek, köves és sekély talaju hegyoldalon is, amely sokkal gyorsabban és sikeresebben s emellett természetesen sokkal olcsóbban is volna fokozatos felújító vágásmód mellett természetes úton, esetleg talajjavító fafajok alátelepítésével felújítható. Mi az oka ennek?

A fokozatos felújító vágásmódtól való idegenkedés nálunk néhol arra vezethető vissza, hogy az aránylag csekély számu kezelő személyzet nagy elfoglaltságánál fogva szivesebben folyamodik a sokkal egyszerűbb tarvágáshoz. De általában inkább annak tulajdonítható, hogy túlságosan félünk a termelés és közelités költségességétől, azokat az előnyöket pedig, melyek ezzel a gazdasági móddal járnak, nem tudjuk kellően értékelni.

Nagy szerepet játszanak ebben a tekintetben faértékesítési viszonyaink is s nevezetesen az, hogy vágásterületeink fatömegét legnagyobbbrészt *terület szerint, tövön szoktuk értékesíteni*. Ez a kezdetleges értékesítési mód, melyet a

*) A jegenyefenyvesek kihasználásánál és felújításánál nálunk elkövetett hibákat, illetőleg lásd az Erdészeti Lapok 1904. évfolyamában „A jegenyefenyő tenyésztése“ czim alatt megjelent jeles tanulmányt, mely egyttal erdőrendezési rendszerünk bírálatára is kiterjed ebből a szempontból.

nyugat fejlett erdőgazdaságaiban ma már csak a legkivételesebb esetekben alkalmaznak, ugyyszólván teljesen kizárja a fokozatos felújító vágásmódot. Éppen ezért csak természetesnek kell találnunk, hogy pl. a kincstári erdőknél az alatt az időszak alatt, amíg a terület szerint való faértékesítésnek valamikor ötletszerűleg kiadott jelszava uralkodott mindenfelé, nemcsak hogy nem igen hódított tért a fokozatos felújító vágásmód, sőt háttérbe szorult még ott is, ahol addig alkalmazták.

A terület szerint való eladás kétségkívül kényelmes módja a faértékesítésnek; annyival inkább, mert a legtöbb esetben egyuttal mentesíti az erdőbirtokost a befektetésekkel járó gondoktól is. Csakhogy ez rendszerint a saját és a jövő érdekeinek a rovására történik s megakasztja a fejlődést, — eltekintve attól a számtalan egyéb hátránytól, ami vele még egybe van kötve.

A fokozatos felújító vágásmódtól való idegenkedés okai közé számíthatjuk végül azt is, hogy fokozatos felújító vágásmód mellett kezelt erdeink nagyrészének a felújítása a kihasználás elsietése folytán nem szokott úgy sikerülni, amint kellene s ennél fogva nem tudunk elegendő buzdító példát felmutatni ezen a téren.

És itt eljutottam ahhoz a szoros kapcsolathoz, amely a fokozatos felújító vágásmód háttérbe szorulása és erdőrendezési rendszerünk között fennáll. Mert annak, *hogy fokozatos felújító vágásmód mellett kezelt erdeinkben a kihasználást sok esetben elsietjük s ennek következtében a felújítás tekintetében nem érjük el a kívánt sikert, a legfőbb oka erdőrendezési rendszerünkben keresendő.** Még

*) Lásd erre nézve: Bund Károly „Értekezések az erdőrendezés köréből” cz. művét is (145, 151—153. lap, illetőleg Erd. Lapok 1905. évf. 491, 496—499. lap).

pedig nem is annyira az ennek alapját tevő 1880. évi utasításban, mint inkább a gazdasági tervek készítésénél és megvizsgálásánál kialakult eljárásban.

Az 1880. évi utasítás III. C) pontja ugyanis a következőket mondja: „A felújítás módja iránt elsősorban a fanem és üzemmód határoz. Általában minden rendes erdőgazdálkodásnak arra kell törekednie, hogy ott, ahol lehet, az állabok természetes uton (önvetődés, sarjadzás által) ujjíttassanak fel; emellett azonban tekintettel kell lenni arra is, hogy a felújítási időtartam túlnagyra ki ne terjesztessék. Amennyiben tehát a természetes uton való felújítás csak aránytalan hosszú idő alatt, avagy csak részben, vagy pedig éppen nem eszközölhető, akkor a felújítás értés által történik“.

Ez az utasítás tehát még kedvez a fokozatos felújító vágásmódnak, amikor annak czélszerűségét hangoztatja és és korántsem tartalmaz olyan megszorítást, ami a kihasználás elsietését feltétlenül maga után vonná. Mert az, hogy kerülendőnek tartja a felújítás időtartamának „túlnagy“-ra való kiterjesztését s a mesterséges felújítást rendeli el arra az esetre, ha a természetes uton való felújítás csak „aránytalan hosszú idő alatt“ eszközölhető: helyes értelmezéssel korántsem tekinthető a kihasználás kelletén túl való siettetésének.

Már némi aggodalmaskodást árul el e tekintetben a gazdasági tervek megvizsgálásánál követendő eljárás ügyében 1882. évi. 19.571. szám alatt a kir. erdőfelügyelőségekhez intézett miniszteri rendelet, mely a többi között így szól: „Habár minden erdőbirtokosnak saját érdekében igyekezni kell a kihasználást akként eszközölni, hogy a vágások természetes uton újra erdősüljenek, mindamellett *szükséges jóelőre gondoskodni arról is, hogy azon részek, hol a ter-*

mészetes felujítás előreláthatólag nem sikerül . . . megfelelő fanemekkel s célszerű módon késedelmezés nélkül beerdősíttessenek“. De ebből sem tűnik ki — legalább határozottabb formában nem — az, mintha felsőbb helyen nagyon meg akarták volna szorítani a kihasználás időtartamát a fokozatos felujító vágásmód alkalmazása esetére.

Mindamellett ugyszólván minden olyan erdőnknek, amelyben a kihasználás fokozatos felujító vágásmód mellett terveztetett (!), a gazdasági tervébe olyan intézkedés jutott bele, amelynek értelmében a *taroló vágás minden vágás-területen rendszerint a vetővágástól számított hatodik évben teljesítendő s eddig az ideig a vágássterületeknek is felujítva kell lenniök*. Ehhez képest az illető gazdasági tervekben a kihasználás úgy volt, illetőleg van előirányozva, hogy az egyes félfordulószakokra előirt erdőrészesletek az illető félfordulószak első öt évében vetőre vágassanak s ugyanannak a félfordulószaknak a második öt évében letaroltassanak, vagyis hogy az egyes félfordulószakokra előirt területeken ugyanaz alatt a félfordulószak alatt a kihasználás egészen befejeztessék. A felujításra nézve pedig úgy rendelkeztek, illetőleg rendelkeznek ezek a gazdasági tervek, hogy amennyiben az a *tarolás szabályszerű idejéig* természetes uton, az előirt fajokkal nem történnek meg, mesterségesen, alávetés vagy ültetés útján foganatosítandó.

Ez már a fokozatos felujító vágásmód végrehajtásának olyan megszorítása, amely a felujítás sikerét nagymértékben kockáztatja, sőt sok esetben a sikert egyenesen kizárja.

Még hagyján volna, ha a vetővágást mindenütt éppen jó magtermés évében lehetne foganatosítani, mert ebben az esetben a fiatalos 4—5 évig részesülne a koros fák védelmében. Ez elegendő, sőt néha sok is volna a tölgnél, szükségből elegendő volna a bükknél s némi sikert biztosí-

tana talán a jegenyefenyőnél is. A magtermés idejéhez azonban nagyobb erdőgazdaságokban nem lehet szorosan alkalmazkodni. Nem lehet különösen a fokozatos felújító vágásmódnak nálunk szokásos egyszerű alakjánál.

Mittevők legyünk ilyen körülmények között? Az mégis csak egy kissé furcsa volna, hogy mesterséges uton, nagy költséggel, alátelepítsük tölgyeseinket tölgygyel s jegenyefenyeseinket jegenyefenyővel, mint a termőhelyi és értékesítési viszonyoknak a jövőre is leginkább megfelelő fajokkal, ahelyett, hogy várjunk még egy-két vagy akár több évig is a bekövetkezendő magtermésre, amelynek a révén a felújítás természetes uton, minden költség nélkül remélhető. Csak természetesnek kell találnunk tehát, hogy ilyen körülmények között nagyon sok helyen megtörtént a tarolás az előirt időben, de nem történt meg kellő mértékben a felújítás, sem természetes, sem pedig mesterséges uton.

Jegenyefenyveseknél, ha be is vetődött a terület, a zsenge 1—2 éves csemeték igen hamar jutván szabad állásba, nagyobb részt elpusztultak. A tarolás után a mesterséges felújítás csak többszöri ismételés után, hiányosan sikerült s akkor sem mindig a megfelelő fajokkal. A nagy költséggel létesített fiatalos a tarolástól számított 10 vagy 20 év múlva korántsem volt, illetőleg lesz annyira fejlett, mint lenne ugyanakkor a természetes uton keletkezett fiatalos, ha a tarolással a szükséghez képest vártak volna még. És emellett a talaj is veszített termőképességéből a tarolás elszételese következtében.

Igaz ugyan, hogy a 80-as évek végétől kezdve egyes gazdasági tervekben — pl. a kincstári erdőkről készült gazdasági tervek és revizionális munkálatok egy részében — gondoskodás történt arról is, hogy *kivételes* esetekben a

kihasználás időtartama a felujítás érdekében meghosszabbítható legyen. Így a zsarnóczai m. kir. erdőhivatal kerületehez tartozó erdőkről készült gazdasági tervekben meg volt engedve, hogy egyes faállományokban a főhasználat megkezdésének, vagyis a vetővágás foganatosításának évét megelőző. tiz év alatt, a felujítás előkészítése s egyzersmind a fatömeggyarapodás előmozdítása céljából erősebb gyéritésszerű előkészítő vágás történjék. Meg volt engedve továbbá az is, hogy az olyan esetekben, amikor a kedvezőtlen termőhelyi viszonyok folytán a vetővágástól számított hatodik évig sem a természetes felujulás, sem pedig a mesterséges felujítás nem sikerül, vagy ha sikerült is, a fiatalos nem erősödött meg a szabad álláshoz szükséges mértékig s ennél fogva a tarolás által a felujítás sikere veszélyeztetve volna: a taroló vágás a vetővágástól számított legfeljebb tizedik évig elhalasztassék.*)

Ámde ezek az intézkedések, amelyek különben már lényeges haladást jelentettek, tudtommal csak kevés gazdasági tervbe voltak felvéve s így inkább csak kivétel számba mentek. És ahol fennállottak, ott sem érvényesültek a kívánt mértékben, mert egyrészt a gyéritésszerű előkészítő vágásoknak a maga idejében való végrehajtása a kedvezőtlen értékesítési viszonyok miatt nehézségekbe ütközött, másrészt pedig a taroló vágás elhalasztása esetén egészen a legujabb időig külön engedélyt kellett kérni ahhoz, hogy az ilyen módon visszamaradó faállomány helyett más, kihasználásra elő nem irt faállományban legyen főhasználat foganatosítható.

A fokozatos kihasználás időtartamának öt évre szorítása a gazdasági tervekben tulajdonképpen egy kis tévedésen

*) Lásd: „A fokozatos felujító vágásmód a zsarnóczai m. kir. erdőhivatal kerületében” című közleményt az Erdészeti Lapok 1893. évi VI. füzetében.

alapult, amint ezt Belházy Emil az Erdészeti Lapok 1890. évfolyamának II. füzetében „A fokozatos felújító vágás és az erdőtörvény“ cím alatt megjelent cikkében kifejtette volt. Ugyanis az erdőtörvény 5. §-ában foglalt azt a rendelkezést, mely szerint feltétlen erdőtalajon levő erdőkben minden vágásterület a kihasználástól számított hat éven belül felújítandó, a fokozatos felújító vágásmódra illetékes helyen úgy alkalmazták, hogy ennek a vágásmódnak az alkalmazása esetén a hat év a vetővágástól számítandó. Csakhogy ez a hat év tulajdonképpen csupán a felújításra vonatkozott, nem pedig egyuttal a kihasználás befejezésére is. Ha tehát a törvényhez való szigorú ragaszkodásból meg is kívánták a gazdasági tervben a felújításnak a vetővágástól számított hat év alatt való befejezését, ami magában véve is sok esetben ferde helyzetet teremtett, amennyiben mesterséges felújítást követelt ott is, ahol egy kis türelemmel be lehetett volna várni a sikeres természetes felújulást: nem kellett volna megkövetelni a tarolást is ugyanerre az időre. Nem, különösen a jegenyefenyvesekben s illetőleg azokban a faállományokban, amelyeknél jegenyefenyővel való alátelepítés volt tervezve.

Hogy a fokozatos felújító vágásmód mellett kezelt erdeinkről készült gazdasági tervek tulnyomó részében mégis benne van az az intézkedés, amely a tarolásnak a vetővágástól számított hat éven belül való végrehajtását sürgeti, ez egyrészt a kihasználásnál régente lépten-nyomon tapasztalt rendszertelenség megszüntetésére való törekvésnek tudható be. Másrészt pedig annak tulajdonítható, hogy ilyen módon egyszerűbb és könnyebben áttekinthető a vágásszabályozás s könnyebb és kényelmesebb a kihasználásnak az ellenőrzése, mint különben volna. Vagyis főképpen *az erdőfelügyeletnek tulságos mértékben előtérbe tolt érdekei* kívánták meg azt,

hogy a fokozatos kihasználással oly szűk területen belül mozogjunk és annak befejezésével annyira siessünk még a felújítás érdekeinek a rovására is.

A kihasználás elsietésének szomorú példáit láthatjuk hazánkban sokfelé, főleg a jegenyefenyvesekben. Nem régen egy nagyobb kiterjedésű felvidéki, olyan erdőbirtokot volt alkalmam részletesen bejárni, amelynek nagyobb részét jegenyefenyvesek alkotják. A kihasználás itt is fokozatos felújító vágásmód útján történt, a már fentebb jelzett azzal a megszorítással, hogy a 10 évre előirt vágásterületeken a félfordulószak első öt évében vetővágás, második öt évében pedig a taroló vágás volt foganatosítandó. A kezelő erdőtiszt ezt az intézkedést szorosán végre is hajtotta, annival inkább, mert a 10 év előtt készült revizionális munkálat a szokottnál még szigorubban rendelte el a kihasználásnak a vetővágástól számított hatodik évben leendő befejezését. Az ebben rejlő bajt csak tetézte az a körülmény, hogy a birtokos által 10 évre kötött faeladási szerződésben a használatok helye pontosan meg volt szabva, úgy hogy a tarolás foganatosításával a természetes felújítás sikerültéig késni szerződésszegés elkövetése nélkül nem is igen lehetett volna.

A tarolás elsietésének az lett a természetes következménye, hogy a vágásterületeken időközben természetes uton keletkezett jegenyefenyőcsemeték, amelyek pedig még hosszabb időn át igényelték volna az anyafák védelmét, mihelyt a tarolás következtében szabad állásba jutottak, részint a nap hevétől, részint a fagyoktól mentek tönkre, részint a vágásokban visszamaradt galyak és kéreg által eltemetettek s emiatt pusztultak el. A vágásterületek ennek következtében nagyobbbrészt mesterséges felújításra szorulnak. Ámde a többnyire köves és kőtörmelékes talaj a

faállomány letarolása után teljesen ki lévén téve a nap hevének és a szelek szárító hatásának, termőerejéből sokat veszített s emellett a televénytakaró egy része a fa közelítése alkalmával lehorzsolódott, úgy, hogy nagy területeken csupa kőtörmelék maradt vissza a talaj felületén.

Ily körülmények között a mesterséges felujtás rendkívül sok nehézséggel van és lesz egybekötve, a sok ismétlés miatt nagyon sok költséget fog felemészteni s kielégítő eredménnyel még sem fog járni. És miután a jegenyefenyő mesterséges megtelepítése a kedvezőtlen fekvésnél és talajviszonyoknál fogva most már nagyon nehéz, sok olyan területre, ahol ez az értékes fafaj eddig teljesen ott-honos volt, lúczfenyőt, kocsánytalan tölgyet, erdefenyőt és vörösfenyőt fognak majd ültetni, még ha a termőhelyi viszonyok nem is felelnek meg e fafajoknak. Ekkép a jegenyefenyő nagy területről kiszorul anélkül, hogy a helyét odavaló fafajok foglalják el. És a kezelő erdőtiszt sokszor fog abba a helyzetbe jutni, hogy a fafaj megválasztása tekintetében tudva, helytelen dolgot kell művelnie.

Pedig egy kis türelemmel s nevezetesen a fokozatos kihasználásnak hosszabb időre való kiterjesztésével milyen szép eredményt lehetett volna itt elérni! Mutatják ezt azok a szép jegenyefenyő-fiatalosok, amelyek ugyanennek az erdőbirtoknak más részeiben láthatók s amelyek azokból az időkből származnak, amikor — bár nem éppen a felujtás érdekében, hanem a kedvezőtlen értékesítési viszonyok miatt vagy talán más okból — a vágásterületeken mindenfelé sok törzset hagytak vissza. Holott annak idején éppen ezt kifogásolták — erdőfelügyeleti szempontból!

De a fokozatos kihasználás elhamarkodása nemcsak a jegenyefenyveseknél bosszulja meg magát. Káros következményekkel járhat a tölgyeseknél is, pl. ha időközben a ter-

mészetes felujuláshoz szükséges makktermés egyáltalában nem következik be, vagy ha a talajviszonyok kedvezőtlenek lévén, mesterséges alátelepítést kell alkalmazni jegenyefenyővel. Sőt sok hátránnyal járhat még a bükkösöknél is főképpen, ha a felujítást jegenyefenyővel való alátelepítéssel kapcsolatosan tervezzük.

Ezekon az állapotokon mielőbb segíteni kell. A haladás első jele máris mutatkozik, amennyiben, amint értesülve vagyok, legujabban a fokozatos felujító vágásmód mellett kezelt kincstári erdőknél illetékes helyen nem idegenkednek attól, hogy a gazdasági tervekben szabad mozgást engedjenek a kezelésnek husz évi vágásterületen belül. Követni kell ezt a példát a nem kincstári erdőknél is. És nem csupán megengedni kell, *hanem egyenesen el kell rendelni a gazdasági tervekben azt, hogy a kihasználás időtartama fokozatos felujító vágásmód alkalmazása esetén annyi időre terjedjen, amennyi a sikeres felujítás érdekében szükséges.*

Jó példával és a szükséghez képest szigorú intézkedésekkel gondoskodni kellene arról is, *hogy a fokozatos felujító vágásmód eljusson azokba az erdőkbe is, ahol eddig nem alkalmazták*, feltéve, hogy a viszonyok eléggé kedvezők erre a gazdasági módra nézve. Főképpen pedig oda, ahol a tarvágásos gazdálkodás szomorú következményei érezhetően mutatkoznak.

Hány olyan erdőbirtokunk van, ahol az *erdősítési hátralekök* a vágásterületek nagy kiterjedésénél, megfelelő csemeték hiányánál fogva avagy munkáshiány miatt nagyon felszaporodtak. Milyen könnyű volna segíteni ezen a bajon, ha az ilyen helyeken a tarvágásról a fokozatos felujító vágásmódra térnének át, legalább az arra legalkalmasabb erdőrészekben!

A külföld szép példáit követve, minél több helyen

meg kellene próbálkoznunk, egyelőre legalább kísérletképpen, *a szélveszélynek tulságos mértékben ki nem tett lúczfenyvesekben is* a fokozatos felújító vágásmóddal, hogy később, ha megszereztük a szükséges tapasztalatokat, tág teret nyissunk itt is e kihasználási mód számára.

Korántsem akarom azt mondani, hogy minden átmenet nélkül, egyszerre nagy arányokban alkalmazzuk *a külföldön elterjedt bonyolultabb alakjait* a fokozatos felújító vágásmódnak. De ezektől sincs semmi okunk idegenkedni s mindenesetre helyesen teszszük, ha lassanként meghonosítjuk nálunk is az olyan erdőgazdaságokban, ahol a viszonyok arra alkalmasak.

Gazdasági terveinknek mindezek megvalósítása elé nem szabad akadályt gördíteniök. Nem szabad, mert azt az elvet kell vallanunk, hogy nem az erdő van a gazdasági tervért, hanem megfordítva, utóbbi van az erdőért. De különben is mellőzhető az ilyen akadályok felállítás, illetőleg érvényben hagyása, mert *az erdőrendezés keretében az eddigi szigorú korlátozások nélkül is kielégíthetők az erdőfelügyelet kívánalmái addig a határig, ameddig valóban jogosultak.*

Az erdőfelügyelet érdeke legelsősorban is a *vágásszabályozásnak* olyan módon és olyan, könnyen áttekinthető alakban való tervezését teszi kívánatossá, hogy a kihasználás egyenletessége az erdő állapota által megengedett határig biztosítva legyen s emellett a használatok fogantatásának az ellenőrzése nagyobb akadályokba ne ütközzék.

Ez természetesen könnyebben elérhető, ha a vágásszabályozás a terület alapján történik, mint ha a fatömegben alapuló vágásszabályozási módok valamelyikét alkalmazzuk. És előbbi esetben is könnyebben akkor, ha a fokozatos kihasználás rövid időtartamu s ennek következtében kis

területen mozgunk a vágatással, mint ha a kihasználás hosszú időre és egyszerre nagy területre terjed s így az egyes évekre, illetőleg az egész fordulósakra eső hozamba beszámítandó területek pontos megállapítása körülmenyesebb.

Viszont a fokozatos felújító vágásmód helyes végrehajtása érdekében, különösen árnyéktűrő fafajoknál az a kívánatos, hogy a kihasználással minél nagyobb területen mozoghassunk. Eszerint a két érdek többé-kevésbé ellentétben van egymással s nekünk a vágatás szabályozásánál a lehetőségig ennek a két érdeknek az összeegyeztetésére kell törekednünk. De csak a lehetőségig, vagyis addig a határig, ameddig a helyes gazdálkodás s különösen a felújítás érdekei lényegesen nem szenvednek. Mert ha már áldozatot kell hozni valamelyik részről, akkor inkább a felügyelet legyen valamivel nehezebb és kevésbé kényelmes, mintsem a felújítás sikerét kockáztassuk; annyival inkább, mert a felügyelet részéről is el kell követni mindent arra nézve, hogy a felújításnál minél nagyobb sikert lehessen elérni.

Mielőtt annak behatóbb tárgyalásába bocsátkoznánk, hogy milyen eljárás is volna a legmegfelelőbb a mi viszonyaink között, lássunk néhány példát arra nézve, hogy miképpen történik a vágatás szabályozása a fokozatos felújító vágásmód mellett kezelt erdőknél a külföldön?

Baden nagyhercegségben, a Schwarzwaldnak hosszútartamu fokozatos felújító vágásmód mellett kezelt erdősegeinél a tisztán a fatömegben alapuló, Heyer Károly-féle képletes hozamszámítási módot alkalmazzák. Ehhez képest a vágásszabályozás csak a legközelebbi 10 évre terjed. Az erre az időre szóló vágásterv tág kereteket enged a vágatás helyének a megválasztása tekintetében. A terület-

nek itt semmi szerep sem jut, sem a vágásszabályozásnál, sem pedig a használatok nyilvántartásánál.

Bajorországban a vágásszabályozás az ugynevezett egyesített szakozás útján, még pedig olyan alakban történik, hogy a területeknek a vágásforduló egyes fordulószaiba való besorozása után a két első fordulósakra előirányzott területeket akképpen egyenlítik ki, hogy a két első fordulósakra (a fordulószaok itt 24—36 évre terjednek) egyenlő fatömeg jusson. A besorozásnál a már fokozatos kihasználás alatt lévő faállományokat abban az esetben, ha fatömegüknek kevesebb, mint a fele használtatott ki, egész területükkel, különben pedig terület nélkül veszik számításba. A kihasználás időtartamát rendszeren 24—36 évre tervezik s rendszeren ennyi, esetleg ennél is több évi vágásterületnek megfelelő területen engednek szabad mozgást a kezelő erdőtiszt részére. A félfordulószaon belül tisztán csak a fatömeg az irányadó a kihasználásnál.

Ehhez némileg hasonló eljárást követnek a fokozatos felújító vágásmód mellett kezelt erdőknél Ausztriában is. Itt a vágásszabályozásnál a területből indulnak ki s az általános vágástervben a harmadik és az ezt követő többi fordulósza a főhasználatokat együttesen, csupán terület szerint mutatják ki, a két első fordulósza azonban a terület mellett a fatömeget is kitüntetik és a két első fordulósza sora sorozott területeket akként osztják meg, hogy a két fordulósza alatt 10 évenként közel egyenlő fatömeg kerüljön kihasználás alá. A besorozásánál a hozamba beszámítandó területeket a már kihasználás alatt lévő erdőrészteleknél a még lábön álló fatömegnek az eredetileg volt fatömeghez való aránya alapján állapítják meg. A szabad mozgást a felújítás sikere érdekében az által biztosítják, hogy a 10 évre előirányzott területeken becsült famennyiséget szükség esetére,

eltérőleg a részletes főhasználati tervtől, 20, esetleg még több évi vágásterületről engedik kihasználni. A félfordulószak egyes éveiben itt is csak a fatömeg a mértékadó a kihasználás mennyisége tekintetében.

A Badenben alkalmazott eljárás az egész erdőre kiterjedő nagyon pontos fatömegbecslést és emellett a folyó növekedés pontos megállapítását tételezi fel. A mi viszonyaink között tehát, legalább egyelőre, már ezért is csak a legritkább esetben volna helyén, amennyiben — egyrészt mert nincsenek jó fatermési tábláink, másrészt egyéb okokból — még nem igen vagyunk abban a helyzetben, különösen nagyobb kiterjedésű erdőknél, hogy az egész fakészletet s főleg pedig a növekvést olyan pontossággal becsülhetnők meg, aminőre a képletes hozamszámítási módok alkalmazása esetén szükségünk volna. Természetesen az erdőfelügyelet sem mindenhol látná szívesen ezt az eljárást, mert nem nyújtana biztos alapot az ellenőrzésre sem a vágásszabályozás tervezésénél, sem pedig a kihasználás foganatosításánál s ennél fogva nagyfokú bizalmat követelne a kezelés részére.

A bajorországi és az ausztriai eljárások már csak a két első fordulószakba sorozott területek fatömegének a pontos megbecslését követelik meg. Ezeknek alkalmazása tehát a birtokos szempontjából sok helyen nem ütköznék nagyobb nehézségbe nálunk sem. De nem járna nagyobb kockázattal az ilyen helyeken az erdőfelügyelet szempontjából sem, mert ebben az esetben, legalább maga a vágásszabályozás főképpen a területen, tehát biztosabb és kézzelfoghatóbb alapon nyugodnék s csak a végrehajtás ellenőrzése volna egy kissé nehéz. Ennél fogva az olyan fejlettebb erdőgazdaságokban, ahol a rendszeres gazdálkodás biztosítékai teljes mértékben megvannak, megnyugvással lehetne ezekhez hasonló vágásszabályozási eljáráshoz folya-

modni. Pl. olyképen lehetne eljárunk hogy az általános vágástervben a területeket az összes fordulószakokra kimutatván, a két első fordulószakra eső területeket a fatömegek alapján egyenlítőnk ki s azután a félfordulószak egyes éveiben tisztán csak a fatömeget vennők mértékadónak.

Erdeink nagy részénél azonban, ahol a pontos fatömegbecslés a két első fordulószaki területre nem terjedhet ki, czélszerűbbnek tartom, nem csupán az erdőfelügyelet, hanem a mindenkori birtokos érdekében is, ha legalább egyelőre még továbbra is *csak* a terület mellett maradunk a vágás-szabályozásnál s u. n. „térszakozás“-t alkalmazunk fokozatos felújító vágásmód esetén is. Anélkül azonban, hogy az eddigi merev eljáráshoz ezentul is ragaszkodnánk s a kihasználás időtartamát a szükségesen tul megszorítanók. Sőt — amint alább látni fogjuk — sok esetben a területre óhajtanék támaszkodni az egyes években foganatosított főhasználatok elszámolásánál is.

Történjék a vágásszabályozás tisztán csak a terület, avagy a terület *és* a fatömeg alapján, azt *alakilag* a fokozatos felújító vágásmódnak az eddiginél szabadelvűbb alkalmazása esetén is körülbelül ugy tervezhetjük, mint a tarvágás mellett kezelt erdőknél. Az eltérés a tarvágással szemben, miként eddig, ezentul is főképpen abból fog állani, hogy az olyan (helytelenül „elhasznált“-nak nevezett) erdőrészeket, amelyekben a kihasználás részben már megtörtént, területüknek csak egy bizonyos, a lábon lévő faállománynak megfelelő hányadrészével vesszük számításba. Ott, ahol a multban a főhasználatokról nyilvántartást vezettek — amely feltétel manapság már ritkán hiányzik — ezt a terület-hányadot nagyon egyszerűen megállapíthajuk oly módon, hogy az egész területből levonjuk a nyilvántartásban a multban már elszámolt területrészt. Egyebütt pedig a jelen-

legi sűrűség és az eredeti, avagy a normálisnak felvett 0·8 vagy 0·9 sűrűség között lévő arány alapján határozhatjuk meg a koros faállományra eső területrészt. Azt a nem egészen megbízható régi eljárást, amely szerint az ilyen esetekben a területet egyenlően osztottuk meg a koros faállomány és a fiatalos között, csak a legritkább esetekben tartom egyszerűsége kedvéért elfogadhatónak, akkor t. i., ha a fokozatos kihasználásnál csak két vágást (vető- és taroló vágást) alkalmazunk s ha egyébként is az egyes erdőrészeknél felmerülő hibák egymás között való kiegyenlítődére bizton számíthatunk.

Az erdőrészeknek a fordulószakokba való besorozása alakilag szintén úgy történhetik, mint a tarvágásos gazdaság esetén. Vagyis — eltekintve a fordulószerű területek, illetőleg fatömegek kiegyenlítése kedvéért tervezett területmegosztásoktól — minden erdőrészlet egész területével (a már fokozatos kihasználás alatt lévők a koros faállományra eső területrészszel) sorozható be az illető fordulószakba. Így sorozható be, daczára annak, hogy a fokozatos felújító vágásmód helyes foganatosítása érdekében számos erdőrészletnek a kihasználása szükségképpen át fog nyulni egyik fordulószakból a másikba. Ami elkerülhetetlen már csak azért is, mert a jövedelem egyenletessége kedvéért arra kell törekedni, hogy a felújulás különböző állapotában lévő faállományok legyenek mindig vágás alatt, nehogy esetleg huzamosabb időn át aránytalanul sok gyengébb s később megint tulnyomóan vastagabb és értékesebb fát kelljen vágni. Ezt azonban elegendő annak idején, a revíziók alkalmával figyelembe venni, annyival inkább, mert a fokozatos felújító vágásmód természeténél fogva különben sem lehetne már a vágásforduló elején meghatározni, hogy az egyes fordulószakok végéig, vagyis a

vágásforduló kezdetétől számítva 20, illetőleg 40, 60 stb. év múlva az egyes erdőrészekben a fokozatos kihasználás milyen mértékben fog megtörténni.

A legközelebbi 10 évre szóló *részletes főhasználati tervben* a 10 évre eső főhasználatokat az általános vágásterv nyomán akként irányozzuk elő a fentebb javasolt mindkét vágásszabályozási eljárás esetén, amint azok a 10 év folyamán *valószínűleg* foganatosíttatni fognak. Vagyis megállapítjuk a helyszínén az első fordulósakra előirt erdőrészeket mindenikében, hogy előreláthatólag milyen arányban lesz kihasználható a 10 év folyamán a felújítás érdekeire való tekintettel s ehhez képest a területnek az egyik erdőrészeknél pl. fele részét, a másikonál 0.3 részét, a harmadikonál 0.6 vagy 0.7 részét, egynémelyik erdőrészeknél pedig talán az egész területet írjuk elő a jövő félfordulósokra. Természetesen úgy, hogy az ekkép meghatározott, hozamba beszámítandó területeknek, illetőleg az ezeknek megfelelő fatömegeknek az összege a félfordulósokra eső összes területet, illetve fatömeget adja. A fatömegeket minden erdőrészeknél az öt évi növekedés figyelembe vételével a tervezett kihasználás arányában számítjuk ki.

De hangsúlyoznunk kell a részletes főhasználati tervben avagy a gazdasági terv, illetőleg a revizionális munkálat leíró részében, hogy az egyes erdőrészekben belől foganatosítható kihasználás tekintetében az előirt terület nagysága (illetőleg az előirt fatömeg) *csak némi tájékozással szolgál* s az előírásnak ez az alakja korántsem azt jelenti, mintha a fokozatos kihasználást minden erdőrészekben éppen a tervezett arányban kellene foganatosítani. Sok olyan erdőrészek lesz ugyanis, amelyben a természetes felújítás vagy esetleg a mesterséges alátelepítés érdekei a félfordulósok alatt az előírányozottnál nagyobb avagy kisebb arányu

kihasználást fognak megkövetelni. Ezért az előírástól való eltérés elé nem szabad akadályt gördíteni és kifejezetten megengedendő az is, hogy amennyiben annak szüksége felmerülne, a kihasználás — a félfordulószakra előírt összes hozamba beszámítandó terület, illetőleg fatömeg keretein belül — olyan erdőrészekre is kiterjedjen, amelyekben az előírás szerint csak a következő félfordulószakban venné kezdetét. Sőt lehetnek esetek, amikor indokolt megengedni, hogy a kezelő erdőtiszt 30 vagy 40 évi vágásterületen mozoghasson a kihasználással.

A félfordulószak egyes éveiben foganatosítható főhasználatokra nézve legczélszerűbb lesz — amint a külföldön általában történik még tarvágás esetén is — a terület mellőzésével *tisztán csak a fatömeget venni irányadónak* s annak az alapján ellenőrizni a nyilvántartásban, vajjon az egyes években a főhasználatokkal nem mentünk-e túl a megengedett mértéken. Azt a fatömeget t. i., ami a részletes főhasználati tervben egy évre átlagosan elő van irányozva a 10 évre előírt területeken eszközölt becslések alapján. De csak abban az esetben, ha ezek a becslések pontosak voltak és a kihasználás eléggé belterjesen történik s ha emellett a kihasznált fatömegekről pontos anyagszámadást és teljesen megbízható nyilvántartást vezetnek.

Ha ellenben a fatömegbecslés nem volt eléggé pontos, vagy pedig a kihasználás nem eléggé belterjes s emiatt a termelt és a becsült fatömegek között nagy lehet az eltérés, avagy ha a nyilvántartás nem egészen megbízható: a kihasználás egyenletességének biztosítása céljából miként eddig, a jövőben is folyamodjunk inkább a területhez. Ehhez képest évről-évre terület szerint, még pedig a hozamba beszámítandó terület szerint állapítsuk meg a foganatosítható főhasználatokat.

Ebben az esetben természetesen nagy fontossággal bír az egyes években kihasznált, hozamba beszámítandó területeknek a pontos meghatározása és a nyilvántartásban való elszámolása minden egyes kihasználás alatt levő erdőrészletnél.

A kihasznált, hozamba beszámítandó területet eddig vagy a kihasznált fatömegnek az erdőrészlet becsült fatömegével való egybevetése útján, vagy pedig a faállománynak az illető évi vágatás megkezdése előtt és befejezése után megbecsült sűrűségi viszonyszámai segítségével szoktuk kiszámítani.

Az első eljárás mindenekfelett az illető erdőrészlet fatömegének pontos megbecslését követeli meg s emellett belterjes kihasználást és pontos faanyagelszámolást tételez fel s csak akkor alkalmazható megnyugvással, ha ezek a feltételek megvannak, különben nem.

A második eljárás, vagyis a kihasznált hozamba beszámítandó területnek a sűrűségi viszonyszámok alapján való kiszámítása, csak akkor vezet elfogadható eredményhez, ha a faállomány megritkítása többé-kevésbé egyenletesen történt. Ámde ez a feltétel gyakran hiányozni fog, mihelyt eltérünk a fokozatos felújító vágásmódnak nálunk eddig szokásban volt sablónos alakjától. Különösen jegenyefenyvesekben, ahol a hézagokban és a vágások szélein már előzetesen kisebb-nagyobb fiatalos-csoportok telepedtek meg, a felújítás érdekei megkívánják, hogy eltérjünk az egyenletes ritkítástól, ha nem is szándékozunk éppen kifejezetten csoportos felújító vágást vagy szegélyező vágásokat alkalmazni.

Az ilyen esetekre — ha a becsült és kihasznált fatömegekre nem támaszkodhatunk megnyugvással — azt ajánlanám, hogy a kihasznált területet *a körlapösszegek alapján* határozzuk meg.

A körlapösszegek tudvalevőleg bizonyos szűkebb vastagsági határokon belől úgy viszonylanak egymáshoz, mint a fatömegek. Ha tehát ismerjük a kihasznált törzsek és az állva maradó törzsek mellmagassági körlapjainak az összegeit, nem lesz nehéz kiszámítanunk, hogy a területnek hányadrésze használtatott ki az illető vágatás alkalmával s így azt sem, hogy a nyilvántartásba hány holdat írjunk be kihasznált terület gyanánt. Az eljárás a következő:

Akkor, amikor a kihasználandó törzseket kijelöljük, megmérjük és az erre a célra szolgáló jegyzőkönyvben — fafajra nézve elegyes erdőknél fafajonként elkülönítve — külön-külön feljegyezzük, a próbaterek felvételénél szokásos módon, úgy a kihasználásra kijelölt, valamint az állva maradó fáknak a mellmagassági átmérőit s ezekből kiszámítjuk a körlapösszegeket. A kétféle körlapösszezből azután a kihasználnak veendő terület és az összes fák által *jelenleg* képviselt hozamba beszámítandó terület viszony-számát úgy kapjuk meg, hogy a kijelölt fák körlapösszegét elosztjuk az összes fák körlapösszegével (tehát a kihasználandó és az állva maradó fák körlapösszegeinek az összegével). Utóbbinál azonban a fokozatos kihasználás tartama alatt még várható növekedést is számításba kell vennünk. Ezt a növekedést pedig úgy számítjuk ki, hogy a visszamaradó fák körlapösszegét megszorozzuk a növekedési viszonzszám annyiszorosával, ahány év múlva a visszamaradó fák körülbelül és átlagosan ki fognak használtatni.

Hogy a növekedési viszonzszámot ne kelljen esetről-esetre külön kiszámítanunk, czélszerű azt minden egyes erdőrészletnél kimutatni a részletes főhasználati tervben.

Az olyan koros vagy beteges faállományoknál, amelyektől lényegesebb fatömeggyarapodást már nem lehet várni (pl.

tulkoros tölgyeseknél) a növekvési viszonyszám természetesen figyelmen kívül hagyható.

A jelölésnél nagyon természetesen soha sem szabad abból kiindulnunk, hogy a kihasználást bizonyos, előre meghatározott arányban kívánjuk foganatosítani, hanem jelöljünk mindig a felújítás érdekeinek és a fatömeg- és értékgyarapodás lehető kiaknázásának a szem előtt tartásával s csak utólagosan, a jelölés befejezése után, számítsuk ki a nyilvántartásban elszámolandó terület nagyságát. Erre való tekintettel a szokásos évi favágatási terveket csak a jelölések megtörténte után kellene elkészíteni, illetőleg a jelölést a favágatási tervek elkészítése előtt kellene foganatosítani. Vagy ha ez nem volna lehetséges, ki kellene mondani, hogy a favágatási tervek a jelölésnél inkább csak tájékozással szolgáljanak s nem feltétlenül mérvadók, mert különben sok esetben háttérbe szorulhatnak a felújítás érdekei.

A fent leírt eljárás rendszerint nem ad annyi munkát, hogy emiatt visszariadhatnánk tőle. A jelölés alkalmával amugy is minden törzset jól szemügyre kell vennünk, hogy helyesen állapíthassuk meg, melyek vágandók ki közülük. Amíg a munkás a kivágandó törzset fejszével megjelöli és megbélyegezi, azalatt a mellmagassági átmérőt egy másik munkás könnyű szerrel megmérheti s mi bejegyezhetjük felvételi könyvünkben. Munkatöbbletet tehát csak a visszamaradó fák mellmagassági átmérőinek a felvétele okoz, ami ha tekintetbe vesszük, hogy egy átlalós naponta 2—3000 törzset, sőt még ennél is többet mérhet meg, nagyon jelentékenynek éppen nem mondható. Épp úgy nem igen tehet számot a költségtöbblet sem.

Legfeljebb akkor lehet okunk idegenkedni ezektől a felvételektől, ha a kijelölendő fák száma aránytalanul csekély a visszamaradókéhoz képest. Ez azonban inkább csak

nagyon lassu menetű fokozatos felújító vágásnál, így például csoportos felújító vágás és szegélyező vágások alkalmazása esetén, tehát csakis nagyon belterjes, rendezett gazdaságokban fordulhat elő gyakrabban, ahol különben is a fatömeget pontosan becsülhettük meg s így a kihasznált hozamba beszámítandó területet a fatömeg alapján határozhatjuk meg, vagy pedig egészen mellőzve a területet, a részletes főhasználati tervben előirányzott évi fahozamot vehetjük zsinórmértékül a főhasználatok foganatosításánál.

Esetleg ugyis eljárhatunk, hogy kis arányban való használat esetén a kihasznált famennyiségből határozzuk meg a hozamba beszámítandó területet, még ha nem is volt valami pontosan megbecsülve az erdőrészlet fatömege s más alkalommal megint, amikor ugyanabban az erdőrészletben nagyobb arányu használatot foganatosítunk, a körlepősszegre támaszkodunk.

Világosság kedvéért ezek után *a vágásszabályozásra nézve fentebb elmondottakat a következőkben foglalom össze:*

Belterjesen kezelt erdőknél, ha a két első fordulószakban kihasználás alá kerülő összes erdőrészletek fatömegének a pontos megbecslése nem ütközik nagyobb nehézségbe, a vágásszabályozást a terület és a fatömeg alapján tervezhetjük (egyesített szakozás) és a félfordulószakon belől az egyes években a fatömeget vehetjük mértékadónak. Ha azonban a pontos fatömegbecslést nincs módunkban ilyen nagy területre kiterjeszteni, elégedjünk meg a tisztán a területen alapuló vágásszabályozással (térszakozás), de pontosan becsüljük meg legalább azoknak a területeknek a fatömegét, amelyeken a legközelebbi 10 év alatt főhasználatot tervezünk. A félfordulószak egyes éveiben foganatosítható főhasználatra nézve azután ebben az esetben is a fatömegre támaszkodhatunk.

Az olyan esetekben, amikor a fatömegbecslések egyáltalában nem eléggé pontosak s a kihasználás nem eléggé belterjes, avagy a kihasznált fatömegekről megbízható számadást nem vezetnek: úgy a vágásszabályozást, valamint az egyes években foganatosított főhasználatoknak az elszámolását a területre kell alapítanunk s a kihasznált hozamba beszámítandó területek nagyságát az imént leírt módok valamelyike segítségével kell meghatároznunk.

A főhasználatok *helyét* illetőleg minden esetben szabad mozgást kell biztosítani a kezelő erdőtiszt részére addig a határig, ameddig a felujtás érdekei azt megkövetelik.

Amint a fentiekből kitűnik, semmi különös nehézségbe nem ütközik, *hogy erdőrendezési rendszerünket a fokozatos felujtító vágásmód igényeinek megfelelőleg módosítsuk* s ezáltal a fokozatos kihasználás helyes foganatosításának az utjából az egyik legnagyobb akadályt elhárítsuk és lehetővé tegyük, hogy ez a gazdasági mód minél nagyobb arányban alkalmaztassék hazánkban is mindenfelé, ahol csak a viszonyok kedveznek neki. Egyelőre, legalább átmenetileg, úgy a vágásszabályozásnál, mint a használatok nyilvántartásánál az imént leírt elvek szerint járhatunk el. A többit a természetes fejlődés fogja magával hozni. Megfelelő szakismerettel mindig és minden körülmények között el fogjuk találni a helyes utat.

Igaz, hogy az erdőfelügyelet valamivel nehezebb lesz, mint eddig volt, mihelyt eltérünk az eddigi sablónoktól. De aggodalomra ebből a szempontból sem lehet különösebb okunk. Az erdőtvény 17. §-a alá tartozó nagyobb erdőgazdaságoknál, valamint az állami kezelés alatt levő erdőknél az esetleges visszaélések ellen legtöbbször már a kezelés szervezete is elegendő biztosítékot nyújt. Ahol pedig ez a biztosíték nincsen meg, módot lehet és kell is

találni arra, hogy az állami erdőfelügyeletet eléggé kiterjedt mértékben gyakorolhassák az arra illetékes kir. erdőfelügyelők.

Az erdő- és mezőgazdaság között mutatkozó ellentétek kiegyenlítéséről.

Irta: *Téglás Károly.*

Közismeretű dolog, hogy azokat a gazdasági kérdéseket, amelyek akár közvetlenül, akár közvetve más gazdasági ágazatokra is kihatnak, ebbeli vonatkozásaik kellő méltatása nélkül igazán helyes megoldásra vinni nem lehet.

A gazdasági kultúra fogalma alá eső összes gazdasági ágazatok között számtalan irányban meglevő és a kulturális haladással egyre szaporodó erősebb és gyöngébb kapcsolatok a gazdasági kultúra különböző ágazatait bizonyos mértékig egységesnek tekintendő szervezetté tömörítik, melynek az egyes gazdasági ágazatok által képviselt szervei minden nemzet életében egy közös cél szolgálatára: *a nemzet gazdasági boldogulásának biztosítására* hivatottak. E szervezetnek a közös cél tökéletes szolgálatára képesítő ideális kialakulása önként érthetőleg csak úgy lehetséges, ha szervei az élő szervezetek fejlődési törvényeire emlékeztető bizonyos egymásutánban és bizonyos arányossággal s állandó viszonyosságban akként fejlődhetnek, hogy fejlődési menetük helyes arányban álljon azzal a fontossággal, amelyet közvetlen és közvetett kihatásaiknál fogva az egész szervezet életében játszanak és emellett egymásnak ebben az értelemben vett fejlődését ne gátolják, hanem lehetőleg elősegítsék.

A gyakorlati életben a gazdasági kultúra fejlesztésének